Çok Boyutlu Kan/Yaralanma Fobisi Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çok Boyutlu Kan/Yaralanma Fobisi Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19203

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çok Boyutlu Kan/Yaralanma Fobisi Envanteri (ÇBKFE), bireylerdeki kan görme, yaralanma ve t?bbi prosedürlere ba?l? olarak geli?en çok boyutlu fobik tepkileri sistematik olarak de?erlendirmek amac?yla kullan?lan psikometrik bir araçt?r. Bu ölçek, özgül fobi alt tiplerinden biri olan Kan-Enjeksiyon-Yaralanma (KEY) fobisinin bili?sel, duygusal ve kaç?nma bile?enlerini ölçmek üzere adapte edilmi?tir. Ölçe?in Türkçe uyarlamas? ve kullan?m?, Sertaç Ak'?n 2010 y?l?nda Hacettepe Üniversitesi'nde tamamlad??? uzmanl?k tezi kapsam?nda gerçekle?tirilmi?tir. Çal??ma, özellikle di? hekimi fobisi ile kan/yaralanma fobisinin ayr?m?n? incelemeye odaklanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Kan fobisi, yaralanma fobisi, özgül fobi, psikometri, vazovagal senkop, Cronbach Alfa, di? hekimi korkusu.

Yazarlar

Sertaç Ak

Amaç

ÇBKFE'nin temel amac?, bireylerin kan, yara ve enjeksiyon gibi tetikleyicilere kar?? gösterdikleri fobik tepkilerin ?iddetini ve do?as?n? çok boyutlu bir perspektiften ölçmektir. Bu envanter, özellikle KEY fobisinin ay?rt edici özelliklerini (örne?in, bay?lma e?ilimi veya yo?un i?renme hissi) belirlemede klinik de?erlendirmeye katk? sa?lamak üzere tasarlanm??t?r.

Ölçek, klinik ara?t?rmalarda ve tan? süreçlerinde, kan/yaralanma fobisinin di?er kayg? bozukluklar?, özellikle de s?kça komorbid olarak görülen di? hekimi fobisi gibi durumlarla olan ili?kisini ve ayr?m?n? incelemek için kullan?lm??t?r. Bu sayede, hastan?n temel fobik oda??n?n belirlenmesi ve buna yönelik spesifik tedavi protokollerinin (örne?in, uygulamal? gerilim tekni?i) geli?tirilmesi hedeflenmi?tir.

Yap?

Çok Boyutlu Kan/Yaralanma Fobisi Envanteri, Amerikan Psikiyatri Birli?i (APA) taraf?ndan tan?mlanan özgül fobiler kategorisi içindeki Kan-Enjeksiyon-Yaralanma (KEY) tipinin temel bile?enlerini ölçmektedir. Bu yap?, bili?sel kayg?, duygusal i?renme ve fizyolojik kaç?nma/bay?lma e?ilimleri gibi birden fazla boyutu içerir.

Ölçek maddeleri, maruz kalma durumlar?nda (kendi kan?n? görme, ba?kalar?na yap?lan t?bbi

ARABPSYCHOLOGY.COM

i?lemleri izleme) ortaya ç?kan yo?un duygusal tepkileri ve buna ba?l? geli?en kaç?nma davran??lar?n? de?erlendirir. Ölçe?in çok boyutlu yap?s?, fobinin sadece korku de?il, ayn? zamanda i?renme ve vazovagal tepki gibi benzersiz yönlerini de yakalamay? amaçlar.

Geçerlik

ÇBKFE'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çal??mas?, Tunç ve arkada?lar? taraf?ndan 2005 y?l?nda yürütülmü? olup, Ak (2010) uzmanl?k tezinde bu sonuçlara at?fta bulunmu?tur. Çal??ma, ölçe?in fobik gruplar? genel popülasyondan ay?rt etme yetene?ini incelemi?tir. Toplam 557 ki?ilik büyük bir örneklem kullan?lm??t?r; bu örneklem genel toplum, di? poliklini?i hastalar? ve klinik olarak di? hekimi fobisi tan?s? alm?? bireyleri kapsamaktad?r.

Yap?lan analizlerde, ara?t?rmac?lar taraf?ndan di? hekimi korkusu için 15 puan ve üzeri bir kesme noktas? belirlenmi?tir (bu kesme noktas?n?n ÇBKFE için mi yoksa çal??mada kullan?lan MDAS gibi ba?ka bir ölçek için mi oldu?u ba?lamda net de?ildir, ancak klinik ayr?m gücünü temsil etmektedir). Bu kesme puan? kullan?ld???nda, ölçe?in **duyarl?l???** %80 ve **özgüllü?ü** %74 olarak bulunmu?tur. Bu istatistikler, ölçe?in klinik tan? ba?lam?nda tutarl? ve do?ru sonuçlar sa?lad???n? i?aret etmektedir.

Güvenirlik

ÇBKFE'nin güvenirlik çal??malar?, ölçe?in Türkçe'ye adaptasyonu s?ras?nda ara?t?rmac?lar taraf?ndan gerçekle?tirilmi?tir. Ölçe?in dilsel e?de?erli?ini sa?lamak amac?yla çeviri ve geri çeviri (back-translation) metodolojisi uygulanm??t?r.

?ç tutarl?l?k analizleri, **Cronbach Alfa** güvenirlik katsay?s? tekni?i kullan?larak hesaplanm??t?r. Geçerlik çal??mas?nda kullan?lan genel de?erlendirme bataryas? için iç tutarl?l?k katsay?s? 0.91 gibi oldukça yüksek bir de?er olarak rapor edilmi?tir. Bu yüksek de?er, ölçe?i olu?turan maddelerin tutarl? bir biçimde ayn? psikolojik yap?y? ölçtü?ünü ve dolay?s?yla ölçe?in güvenilir oldu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Sa?lanan kaynak materyalde, Çok Boyutlu Kan/Yaralanma Fobisi Envanteri'nin yap?sal geçerli?ini destekleyen ke?fedici veya do?rulay?c? faktör analizine (DFA/KFA) dair spesifik istatistiksel sonuçlar (faktör yükleri, döndürme yöntemleri veya aç?klanan varyans oranlar?) rapor edilmemi?tir.

Ancak ölçe?in isminde yer alan "Çok Boyutlu" ifadesi, orijinal geli?tirme a?amas?nda kan ve yaralanma fobisinin farkl? yönlerini (örne?in kayg?, i?renme ve vazovagal tepki) temsil eden alt faktörlere sahip oldu?unu dü?ündürmektedir. Gelecekteki çal??malar?n, Türk popülasyonunda bu

ARABPSYCHOLOGY.COM

çok boyutlu yap?y? istatistiksel olarak do?rulamas? önemlidir.

Araç

Test Türü: Geli?tirme/Uyarlama

Format: 5'li Likert Ölçe?i. Kat?l?mc?lar, maddelerdeki ifadelerin kendilerini ne ölçüde tan?mlad???n? veya ne s?kl?kta deneyimlediklerini belirtirler.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Klinik ve genel popülasyon (Özellikle anksiyete bozukluklar? ve fobiler üzerine yap?lan ara?t?rmalarda kullan?l?r).

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Yeti?kin popülasyonu üzerine uygulanm??t?r).

Popülasyon Detaylar?: Türkçe adaptasyon çal??mas?, genel toplum, di? poliklini?i ba?vuranlar? ve klinik di? hekimi fobisi tan?s? alm?? bireyler dahil olmak üzere 557 ki?ilik bir örneklem üzerinde gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, Türkçe'ye çeviri ve geri çeviri yöntemleri kullan?larak kültürel adaptasyonu sa?lanm?? ve psikometrik özellikleri (iç tutarl?l?k) test edilmi?tir.

Anahtar Kelimeler

Kan-enjeksiyon-yaralanma fobisi, psikolojik de?erlendirme, kesme puan?, duyarl?l?k, özgüllük, Likert ölçe?i, anksiyete.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut De?il

Kurum E-posta Adresleri: sertac@hacettepe.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye (Uzmanl?k tezi referans?na dayanmaktad?r).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2010 (Türkçe uyarlama ve tezde kullan?m y?l?).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar Sertaç Ak ile ileti?ime geçilmesi

ARABPSYCHOLOGY.COM

önerilmektedir. Akademik ve klinik kullan?m izinleri yazar?n takdirindedir.

PDF Kayna??: Ölçe?in orijinal PDF belgesi ?uradan indirilebilir: cok-boyutlu-kanyaralanma-fobisi-envanteri-toad.pdf

Kaynaklar

Ak, S. (2010). *Di? hekimi fobisi kan ve yaralanma fobisi d???nda ayr? bir kategori olabilir mi: Demografik Fenomenolojik ve Klinik Özelliklerinin Ara?t?r?lmas? (Uzmanl?k tezi).* Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tunç ve ark. (2005). (ÇBKFE'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çal??mas?na at?fta bulunulan çal??ma.)

Çok Boyutlu Kan/Yaralanma Fobisi Envanteri Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmu? olup hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir. Ölçek, 5'li Likert format?nda yan?tlanmaktad?r.

Kendi kan?m? görmekten korkar?m.
Ba?kalar?na i?ne yap?l?rken bakmaktan kaç?n?r?m.
Hastaneye gitti?imde bay?l?r?m.
Ba?kalar?n? yaralanm?? olarak gördü?ümde bende i?renme hissi olu?ur.
Ba?kalar?n?n kan?n? görme olas?l??? beni kayg?land?r?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM